

SILŪRO GRAPTOLITŲ DINAMIKA IR OKEANINIAI BIOĪVYKIAI LENKIJOJE IR LIETUVOJE

Antroji Łopiankos (Łopianka) atodanga, kurioje atsidengia apatinio silūro molio skalūnai. Bardo kalnai, Sudetai, Lenkija. T. Želvio nuotr.

The lower Silurian clay shales in Łopianka second outcrop. Bardo Mountains, Sudetes, Poland

Silūro periodas prasidėjo maždaug prieš 444 mln. m., o baigėsi prieš 419 mln. m. Tai trumpiausias paleozojaus eros periodas, per kurį įvyko daug klimato atšalimų ir Žemės apledėjimų, o juos keisdavo šiltesni laikotarpiai. Apie šiuos klimato pasikeitimus liudija uolienos, stabilių anglies, deguonies, stroncio izotopų kaita bei organinio pasaulio pasikeitimai arba krizės. Manoma, kad tokių anomalijų intervalų silūro periode buvo mažiausiai aštuoni. Jų tyrimai labai svarbūs organinio pasaulio evoliucijos pažinimui ir paleogeografinėms rekonstrukcijoms.

Vilniaus ir Vroclavo universitetų mokslininkai dalyvauja projekte „Silūro graptolitų dinamika ir okeaniniai bioįvykiai Lenkijoje ir Lietuvoje“ (angl. *Silurian graptolite dynamics and oceanic bioevents in Poland and Lithuania*), kuris prasidėjo 2021 m. gegužės mėn., o pabaiga numatoma 2023 m. balandį. Projektą finansuoja 2017 m. įsteigta Lenkijos nacionalinė akademinė mainų agentūra (lenk. *Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej*, NAWA; angl. *National Agency for Academic*

Exchange), siekianti skatinti Lenkijos aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų pažangą. Ji veikia pagal „Ulam“ (angl. *The Ulam Programme – Seal of Excellence*) programą, kuri skirta tarptautiniams akademiniams mainams ir stažuotėms. Su ja plačiau susipažinti galima užsukus į interneto svetainę adresu: www.nawa.gov.pl.

Minėto projekto tyrimų objektai: Lenkijoje – silūro uolienų atodangos, atsidengiančios Bardo kalnuose centrinėje Sudetų dalyje, kurios formavosi Rėjos paleovandenyno dugne, pelaginėje zonoje, o Lietuvoje – Baltijos silūro baseinas – Rėjos paleovandenyno epikontinentinė jūra, kur vyravo seklesnės jūrinės aplinkos.

Projekto tikslas: atskleisti, kaip organinį pasaulį paveikė jūrinio baseino gylis ir klimato pokyčiai, vykę Žemėje silūro periodu.

Sigitas Radzevičius,
Vilniaus universitetas
Paweł Raczyński,
Vroclavo universitetas, Lenkija